

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2018

David Jančík

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta tělesné výchovy a sportu

Terorismus největší hrozba 21. století

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Ing. Miloš Fiala, Ph.D.

Vypracoval:

David Jančík

Praha, 2018

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, dne

.....

podpis diplomanta

Evidenční list

Souhlasím se zapůjčením své bakalářské práce ke studijním účelům. Uživatel svým podpisem stvrzuje, že tuto bakalářskou práci použil ke studiu a prohlašuje, že ji uvede mezi použitými prameny.

Jméno a příjmení:

Fakulta/katedra:

Datum vypůjčení:

Podpis:

Poděkování

Touto cestou bych rád poděkoval vedoucímu práce panu Ing. et Mgr. Miloši Fialovi Ph.D. za jeho vedení a cenné informace, které mi poskytl. Dále bych chtěl poděkovat Ing. et Mgr. Josefu Viláškovi za přínosné konzultace v oblasti této problematiky. Můj velký dík také patří všem, kteří mě v závěru studia podporovali a měli se mnou trpělivost.

Abstrakt

Název: Terorismus největší hrozba 21. století

Cíl práce: je popis podstaty, historie a typologie terorismu jako potenciální ohrožení kritické infrastruktury v České republice.

Metody: studie literatury, analýza a rešerše literatury

Výsledky: Terorismus je jedna z největších potenciálních hrozeb pro kritickou infrastrukturu, neboť jej nelze jednoduše předvídat a může udeřit na citlivá a strategická místa. Po teroristickém útoku 11. září 2001 se začala řada států touto oblastí zabývat podrobněji a zabezpečovat prvky kritické infrastruktury proti nežádoucím útokům.

Klíčová slova: terorismus, hrozba, bezpečí, společnost, agrese, náboženství

Abstract

Bachelor thesis title: Terrorism the greatest threat of the 21st century

Goal: description of the principle, history and typology of terrorism as a potential threat to critical infrastructure in the Czech Republic

Methods: study of literature, analysis and research of literature

Results: Terrorism is one of the biggest potential threats to critical infrastructure, because it cannot be easily predicted and it can strike at sensitive and strategic places. Following the terrorist attack on September 11, 2001, many countries have begun to scrutinize the topic and started securing elements of critical infrastructure against undesirable attacks.

Keywords: terrorism, threat, safety, society, aggression, religion

Obsah

1. Úvod.....	12
2. Současný stav bádání	13
2.1 Definice terorismu	13
3. Vymezení pojmů hrozby a rizika	15
3.1 Hrozby	16
3.1.1 Asymetrické hrozby	17
3.1.2 Věcné hrozby.....	17
3.2 Rizika.....	18
4. Cíle, úkoly a metodika práce.....	20
4.1 Cíle.....	20
4.2 Úkoly	20
4.2.1 Dílčí úkoly práce	20
4.3 Metodika.....	20
5. Terorismus	21
5.1 Úvod	21
5.2 Pojem terorismus	22
5.3 Historie terorismu	23
5.4 Terorismus v ČR.....	23
6. Měkké cíle.....	25
6.1 Bezpečnostní diagnostika měkkých cílů.....	25
6.2 Bezpečnostní prvky a jejich využití.....	26
7. Stupně ohrožení terorismem a jeho vyhlásování	26
7.1 Stupně ohrožení terorismem.....	26
7.2 Vyhlásování stupňů ohrožení terorismem	28
8. ČR v boji proti terorismu	28
8.1 Národní akční plán boje ČR proti terorismu	28

9. Motivy terorismu	29
10. Typologie terorismu.....	29
10.1 Vývojová stádia terorismu.....	30
10.2 Typy terorismu	31
10.3 Formy terorismu	32
11. Kyberterorismus.....	33
11.1 Definice kyberterorismu	34
11.2 Kyberprostor.....	34
12. Superterorismus	35
12.1 Trojúhelník hrozeb	35
12.2 Zbraně hromadného ničení	37
12.2.1 Jaderné zbraně	37
12.2.2 Chemické zbraně	38
12.2.3 Biologické zbraně.....	39
13. Kritická infrastruktura.....	40
13.1 Úvod do problematiky kritické infrastruktury.....	40
13.2 Definice kritické infrastruktury	41
13.3 Evropská kritická infrastruktura	41
13.4 Prvek kritické infrastruktury.....	41
13.5 Určování prvku kritické infrastruktury.....	42
13.6 Subjekt kritické infrastruktury.....	43
13.6.1 Plán krizové připravenosti subjektu kritické infrastruktury.....	43
13.7 Styčný bezpečnostní zaměstnanec	44
13.8 Vývoj kritické infrastruktury	44
13.9 Kritická infrastruktura v současnosti.....	44
13.10 Ochrana kritické infrastruktury.....	45
14. Závěr	46

15. Seznam zdrojů.....	47
15.1 Literatura	47
15.2 Elektronické zdroje:.....	48
15.3 Akademické práce:	49
16. Obrázky a tabulky	50
16.1 Obrázky	50
16.2 Tabulky.....	50

Seznam použitých symbolů a zkratk

ČR	Česká republika
EKI	evropská kritická infrastruktura
EU	Evropská unie
KI	kritická infrastruktura
MU	mimořádná událost
PKI	prvek kritické infrastruktury
SKI	subjekt kritické infrastruktury
VFR	Velká francouzská revoluce
ZHN	zbraně hromadného ničení

1. Úvod

Dnes a denně se ve společnosti vyskytují pojmy jako terorismus či terorista. Málokdo však ví, co přesně tato slova znamenají. Mohou se vyskytovat všude kolem nás, v televizích, nebo také v rádiích. Obklopují naše životy, aniž bychom si to uvědomovali. Každou další zprávou můžou tyto pojmy nabývat nových rozměrů a zvětšovat strach a nejistotu jednotlivých členů populace. Čím více se toto téma bude řešit na veřejnosti a v médiích, tím větší bude strach ve společnosti.

Když se řekne slovo terorismus, tak si pod tímto pojmem každý představí něco jiného. Nejedná se o fenomén dnešní doby, ale vyskytuje se tu již delší čas. V České republice (dále jen „ČR“) můžeme o terorismu mluvit s jistým odstupem. Ačkoli se ČR nachází v samém středu Evropy, nebyl na jejím území dosud evidován žádný závažný teroristický útok. Nutno však podotknout, že se jedná o momentální stav, který se může kdykoliv změnit, a je nutno být připraven reagovat. Otázkou je, zda dokáže na moderní hrozbu v podobě terorismu adekvátně reagovat.

Hlavní důvod výběru právě tohoto tématu, které se věnuje problematice terorismu, byl v tom, že v současné době se jedná o velmi rozebírané téma. Úvodní část práce je věnována rozdělení pojmů hrozby a rizika. Tato dvě slova se hojně vyskytují v literatuře spojené s terorismem, ale někdy se bohužel zaměňují, tudíž dochází k určitým dezinformacím, které jsou šířeny. Hlavní a stěžejní část je zaměřena na terorismus, popis jeho historie, spojitosti s naší zemí až po následnou typologii. Dále se práce věnuje pojmům superterorismus a zbraně hromadného ničení (dále jen „ZHN“), které spolu úzce souvisí. Závěr práce pojednává o kritické infrastruktuře (dále jen „KI“), která je s terorismem spojována.

Z toho také vyplývá hlavní cíl této práce. Tím bude popis terorismu jako potenciální ohrožení KI v ČR.

2. Současný stav bádání

Je spousta definic terorismu od mnoha odborníků. Jejich názory se mohou v mnoha věcech shodovat, ale na druhou stranu i rozcházet. To potvrzuje známý výrok Publiuse Terentiuse Afera, který tvrdil „*Kolik lidí, tolik názorů.*“. Nikdo nemá stejný názor na terorismus, proto se mohou jednotlivé výklady tohoto pojmu lišit. Nejednotnost tohoto výrazu může vytvářet chaos či zmatek v jeho chápání a následném reprodukování. Z tohoto důvodu mohou poté média někdy i nezáměrně prohodit jednotlivé pojmy, v důsledku čehož mohou vzniknout zbytečné nejasnosti a pochyby. (URL₃)

Odborníci se shodují, že snaha o popsání terorismu se poprvé objevila už v roce 1798 ve slovníku Francouzské akademie. Od tohoto okamžiku se velké množství institucí, odborníků a různých autorů pokoušelo a stále pokouší o sestavení jednotné definice terorismu, avšak zatím bezvysledně. V současnosti tedy ve světě existuje přinejmenším několik stovek definic tohoto pojmu (v literatuře je zveřejněno přes 400 definic), od jejichž nejednotnosti se odvíjí celá řada politických, právních, bezpečnostních a dalších aspektů.

(Vilášek, Fus, 2012)

2.1 Definice terorismu

Ačkoli slovo terorismus není nový pojem a vyskytuje se ve společnosti už delší dobu, možná může být překvapivé tvrzení, že neznáme přesnou definici, se kterou by všichni souhlasili. V roce 1984 existovalo více než 100 různých definic slova terorismus. To se však skupina vědců pokusila změnit. Již o 4 roky později v roce 1988 byla ustanovena konečná podoba definice terorismu. S touto verzí souhlasilo 81 % dotázaných vědců. „*Terorismus je metoda vzbuzování strachu prostřednictvím opakovaných násilných aktů, vykonávaných tajnými nebo polotajnými jednotlivci, skupinami či státními orgány z idiosynkratických, kriminálních nebo politických důvodů, přičemž na rozdíl od atentátů nejsou přímé oběti násilí pravým terčem teroru. Okamžité lidské oběti násilných aktů jsou obvykle buď vybrány náhodně(příležitostné terče) z cílové veřejnosti nebo záměrně (reprezentativní neboli symbolický terč) a slouží k předání zprávy. Komunikační procesy mezi teroristy (organizací), (ohroženou) obětí a hlavním terčem, založené na násilí a šíření strachu, jsou využívány k manipulaci hlavního terče (veřejnosti) tím, že se z nich stávají terče teroru, požadavků nebo upoutání pozornosti v závislosti na tom, zda jde o zastrašování, násilné donucování nebo*

šíření propagandy. “. Tento výzkum, který provedla skupina vědců, kteří působili na různých univerzitách byl publikován v Encyklopedii světový terorismus.

S další definicí tohoto pojmu se můžeme setkat v anglickém Cambridžském slovníku. Zde je terorismus definován jako: „*threats of violent action for political purposes*“. V překladu to znamená hrozba násilné akce pro politické účely. (URL₁)

Emil Souleimanov popsal terorismus ve své knize jako: „*zvláště nebezpečnou zbraní v moderním ohrožení bezpečnosti státu, protože používá násilí především a hlavně vůči civilnímu obyvatelstvu s cílem maximálních obětí. Přitom nešetří ani životy vlastních bojovníků*.“

I bezpečnostní informační služba (BIS) má svou definici, kterou můžeme najít na jejich stránkách. „*Terorismus je násilná forma prosazování politických zájmů stoupenců určité radikální ideologie (politické, náboženské, nacionalistické, separatistické, ekologické a jiné), cílem násilností je zpravidla civilní obyvatelstvo*.“ (URL₆)

Španělský profesor Luis de Corte Ibanéz ve své knize Logika terorismu (2009) popisuje toto jednání jako: „*promyšlenou sérii násilných a zstrašujících činů, které míří proti nebojujícím obyvatelům a jsou naplánovány tak, aby psychologicky zapůsobily na mnohem větší počet osob, než jsou přímé oběti, a tak posloužili k dosažení konkrétního, skoro vždy politického cíle*.“

Nejen ve světě ale i v ČR byly zaznamenány pokusy o definování slova terorismus. Se svou verzí vysvětlení tohoto pojmu přispěl i Marián Brzybohatý. „*Terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou jen cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen*.“. Výše uvedená definice je sepsaná v jedné z jeho knih. V tomto případě se jedná o publikaci vydanou v roce 2001 s názvem Terorismus a my.

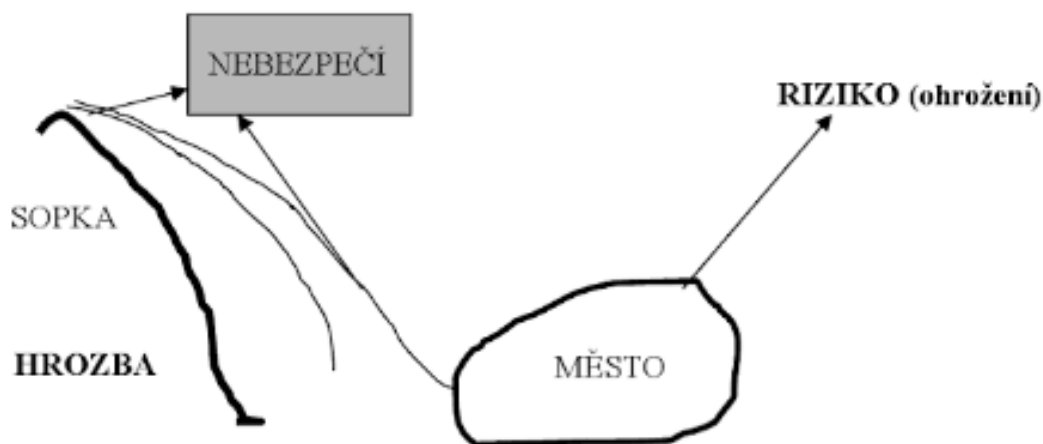
Otázka terorismu je v dnešní bezpečnostní politice jednou z nejméně rozšířených problematik. Nebezpečí, které představuje terorismus, se vyskytuje ve společnosti už dlouhé časy. Nikdo však nemůže tvrdit, že se ho toto téma netýká, nebo že má vše pod kontrolou. Jedná se o ideologii, která nerespektuje žádné politické či geografické hranice. Tomuto tvrzení navíc přispívá i Schengenský prostor, kde je povoleno volně překračovat hranice státu,

aniž by osoby musely projít hraniční kontrolou. ČR je součástí tohoto prostoru od 21. prosince 2007. Zavedením této změny se všem potencionálním útočníkům vše usnadnilo. Z toho tedy vyplývá, že boj proti nežádoucímu páchání nemohou vést jednotlivé státy samy, ale musí být veden na široké mezinárodní úrovni. To si uvědomuje i britský politik David Cameron, který tvrdí, že: „*Terorismus je hrozba, které čelíme společně.*“. Pouze tato spolupráce mezi jednotlivými státy může vést k eliminaci této hrozby a následně i k pozitivním výsledkům.

3. Vymezení pojmů hrozby a rizika

Důležitou oblastí, která by se měla před hlavní částí práce objasnit, je rozdělení slova hrozby a rizika, protože právě tato slova se mnohdy zaměňují. Oba pojmy jsou definovány v základním koncepčním dokumentu bezpečnostní politiky státu, kterým je Bezpečnostní strategie ČR. Tento dokument vznikl v roce 1999, poté byl novelizován. Pro lepší pochopení základní rozdílnosti těchto dvou pojmů uvedu příklad, který je znázorněn na obrázku níže.

Obrázek č. 1- pojmy hrozba a riziko

Zdroj: Antušák, Kopecký, 2002

Na obrázku č. 1 si lze všimnout, že hrozbu může představovat v tomto případě aktivně činná sopka. Nebezpečím je vyvěrající magma a další produkty sopečného výbuchu včetně nebezpečných zplodin v ovzduší. Riziko je obecně míra pravděpodobnosti, jak tato sopka svou činností ovlivní negativním způsobem životy a majetek lidí či infrastrukturu ve městě a životní prostředí v jejím blízkém okolí. Jiným příkladem hrozby může být např. jaderná či tepelná elektrárna. Nebezpečím může být její výbuch nebo únik či zamoření okolí

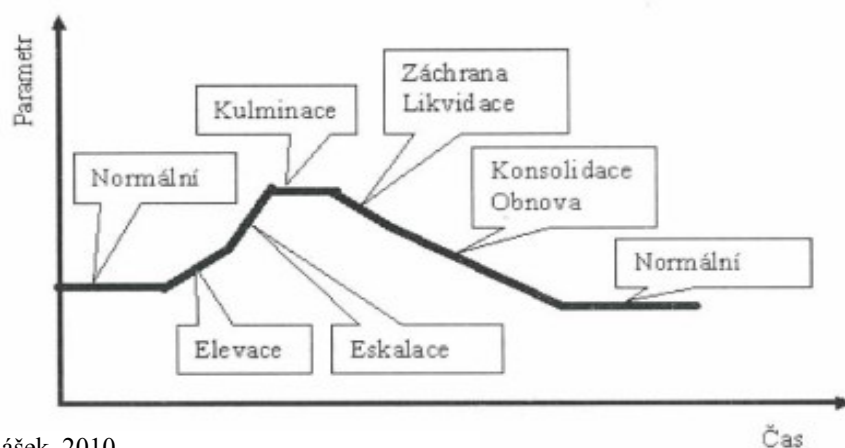
elektrárny radioaktivními látkami. Rizikem je pak míra pravděpodobnosti, že taková situace nastane.

3.1 Hrozby

Pojmem hrozba se rozumí jakákoliv událost, jev, proces, který svými projevy, faktory, intenzitou a následky omezuje, ohrožuje či devastuje lidské životy, zdraví, majetek, životní prostředí, kulturní hodnoty a poškozuje zájmy naší republiky. Hrozba vždy působí v konkrétním čase, místě a na konkrétní objekty a subjekty. Zároveň vždy bývá hrozba zdrojem rizika. Velikost hrozby je zpravidla odvozená z její potenciální velikosti škody, kterou může způsobit. Obrázek č. 2 dále popisuje průběh cyklu účinku hrozby a opatření. Parametr vyjadřující hrozbu (např. výška hladiny) se po období působení hrozby a následků ustálí na nové normální hodnotě, která může, ale obecně nemusí být stejná jako před aktivací hrozby.

(Fiala, Vilášek, 2010)

Obrázek č. 2 - průběh působení hrozby

Zdroj: Fiala, Vilášek, 2010

Důležitou částí hrozeb je také její prevence, kterou můžeme dělit na aktivní a pasivní. Aktivní část prevence představuje odstranění či snížení hrozby a na druhou stranu zvýšení odolnosti objektu, kterým můžeme např. u povodní docílit výstavbou protipovodňových hrází. Stručně řečeno se tedy jedná o prevenci, u které se snažíme o to, aby nebyl nutný zásah. Pasivní část prevence zahrnuje např. různé informace ohledně potencionální hrozby, která se může

vyskytnout. Pokud tato skutečnost nastane, je důležitý včasný zásah a následná likvidace škod nebo omezení vzniku škod dalších.

Hrozby rozdělujeme podle původu na:

- asymetrické,
- věcné,
- vnitřní.

3.1.1 Asymetrické hrozby

Asymetrickými hrozbami rozumíme takové jednání útočníka, který použil prostředky nebo způsoby, kterým nemůžeme stejným způsobem čelit. Jejich hlavním cílem je technologicky vyspělejšího protivníka překonat tak, že využijí pro útok slabá místa jeho infrastruktury a to pomocí metod, které se zcela liší od běžného jednání. Poprvé se tento pojem objevil v roce 1997 na americké Národní univerzitě obrany a od té doby se stal běžně užívaným termínem v mnoha diskuzích a dokumentech v souvislosti s národní bezpečností. Od té doby se též využívá ve všech členských zemích Severoatlantické aliance. V souvislosti s nárůstem počtu útoků poměrně malých a slabých, zpravidla teroristických, skupin cílených proti jednotlivým prvkům státní infrastruktury vyspělých států se objevuje tento pojem v terminologii krizového managementu. Tyto hrozby jsou velice nebezpečné hlavně z toho důvodu, že mohou být zacíleny téměř na cokoliv.

Základní rozdělení těchto hrozeb:

- globalizační,
- destabilizační,
- proliferační.

3.1.2 Věcné hrozby

Věcné hrozby mají široký rozsah. Patří mezi ně následující hrozby.

- Naturogenní (přírodní).
- Antropogenní.
- Sociální, společenské a ekonomické.

Přírodní hrozby

Za zdroje přírodních hrozeb považujeme extrémní počasí, tektonickou činnost a pohyby, nákazy a jiná přírodní ohrožení. Extrémní výkyvy počasí mohou způsobit např. povodně a záplavy či naopak dlouhotrvající sucha a s nimi spojené požáry, dále sněhové kalamity, bouřky, vichřice, krupobití atd. Tektonická činnost způsobuje zemětřesení, sesuvy půdy a laviny. Nákazy představují hromadná onemocnění osob (epidemie), zvířat (epizootie) či zemědělských plodin a lesních kultur (epifytie). Pokud se tyto nákazy projeví ve velkém rozsahu lze hovořit o pandemii. Pod termín jiná přírodní ohrožení spadá např. únik plynu ze zemského nitra, magnetické anomálie, zvýšené radioaktivní pozadí krajiny, porušení biologické rovnováhy na Zemi nebo pád meteoritu či střet s jiným kosmickým tělesem.

Antropogenní hrozby

Na rozdíl od přírodních hrozeb jsou antropogenní hrozby přímo závislé na činnosti člověka. Technologický pokrok, výroba různého zboží a energie s sebou přináší hrozbu vzniku mimořádných událostí různého charakteru. Proto antropogenní hrozby rozlišujeme dále na technogenní, ekologické, agrogenní a sociogenní.

Sociální, společenské a ekonomické hrozby

Jedná se o hrozby, jejichž následky ohrožují bezpečnost jednotlivce, rodiny, organizace, státu či aliance. Podle stupně závažnosti, nebezpečnosti mohou mít formu nevojenských ohrožení (sociální nepokoje, vybrané formy ekonomických hrozeb atd.), bezpečnostních (vnitřních, vnějších a mezinárodních) ohrožení nebo dokonce mohou mít vojenské formy ohrožení.

3.2 Rizika

Riziko by se dalo charakterizovat jako možnost, že s určitou pravděpodobností vznikne událost, jev či proces, který bude mít negativní následky. Riziko lze vždy odvodit z konkrétní hrozby. Míru rizika, tedy pravděpodobnost negativních následků odvozených z hrozby, je možné posoudit na základě tzv. analýzy rizik, která vychází z posouzení naší připravenosti hrozbám čelit. Významem slova riziko chápeme vznik nebezpečí škod, které mají za příčinu jednotlivé hrozby. Jde tedy o jakýsi potenciál vzniku nežádoucí situace ve společnosti.

Riziko členíme na:

- kritické,
- důležité,
- běžné.

Vztah a jednotlivý přístup k rizikům je velice subjektivní. Můžeme ho rozdělit na tři základní směry. Těmi jsou:

- averzní přístup k riziku,
- neutrální přístup k riziku,
- přístup, který riziko přijímá.

4. Cíle, úkoly a metodika práce

4.1 Cíle

Cílem bakalářské práce je popis podstaty, historie a typologie terorismu jako potencionální ohrožení KI v ČR.

4.2 Úkoly

4.2.1 Dílčí úkoly práce

Za účelem dosažení zvoleného cíle byly pro tuto práci stanoveny následující úkoly:

- přesně definovat cíl práce,
- vypracovat literární rešerši v problematice terorismu a KI z dostupné literatury od světových i domácích autorů a odborníků zabývajících se danou problematikou,
- komparace a interpretace shromážděných informací,
- v závěru obhájit cíl, který byl stanoven na začátku práce.

4.3 Metodika

Studie, analýza a rešerše literatury.

5. Terorismus

5.1 Úvod

V dnešní době při vyslovení slova „terorismus“ si mnozí ihned spojují tento fenomén s islámem či muslimy. Jedná se ale o jejich subjektivní názor nebo také o druh dezinformace, která může být způsobena médii. Ty o teroristických útocích způsobených radikálními muslimy mohou psát více než o útocích ostatních skupin. Tímto šířením nepravdivých či neúplných informací někdy i účelně mohou ovlivňovat posluchače či diváky, kteří si v ten moment vsugerují danou myšlenku, které se někdy ani přes jakákoliv vysvětlení nebo dokázání pravdy nechtějí vzdát. Navzdory jejich snažení o pochopení této oblasti mají již v sobě předsudky, které se podaří jen velmi zřídka změnit nebo odbourat. Například, když někdo vidí osobu zahalenou z velké části, někdy až po obličej, vyvolá to v něm ihned pocit strachu a nejistoty. V tomto důsledku se může chovat někdy až viditelně podezřele a ustrašeně. Jiným předsudkem může být také pokládání různých protestních skupin za skupiny teroristické. V tomto případě se může jednat o různé etnické skupiny ve společnosti, které se sice mohou někdy uchýlovat k násilným akcím, ale k reálnému terorismu je nelze přisuzovat a nelze je s ním spojovat.

Obrázek č. 3 - teroristický útok 11. září 2001

Zdroj: https://www.expres.cz/obeti-11-zari-identifikace-0he-/zpravy.aspx?c=A170808_103715_dx-zpravy_beta

Největší rozmach šíření informací v tomto kontextu nastal po 11. září 2001. V tento den byl spáchán teroristický útok v New Yorku, ke kterému byla použita čtyři unesená letadla. Dvě z nich naletěla do věží Světového obchodního centra. Třetí letadlo narazilo do Pentagonu, které je sídlem Ministerstva obrany USA. Poslední, čtvrté letadlo, se zřítilo z důvodu střetu mezi teroristy a pasažéry letadla poblíž města Shanksville v Pensylvánii. Spekuluje se, že mělo za cíl zasáhnout Bílý dům nebo americký Kapitol. Při těchto útocích zemřelo celkem 2996 lidí včetně 19 únosců. Tento nešťastný den pro Američany popisuje

historik Howard Zinn takto „Útoky 11. září byly zločinem proti lidskosti a nemohou být odůvodněny.“.

5.2 Pojem terorismus

Ačkoli se setkáváme se slovem terorismus a slovům podobným každý den, možná může být překvapivé tvrzení, že neznáme přesnou definici, se kterou by všichni souhlasili. S tímto problémem se setkal i Eduard Petiška, český básník, dramatik a překladatel, který pronesl: „*Nic není těžšího než najít přesnou definici pro to, co je každému jasné.*“. Je tedy žádoucí vytvořit definici, která by na široké mezinárodní veřejnosti určovala hranice toho, co je a co není chápáno jako teroristické jednání. Je nutné si uvědomit, že pokud nebude přesně definováno co je a co není terorismu, nedá se s ním na mezinárodní úrovni efektivně pracovat. (URL₇)

Pod pojmem terorismus si většina z nás představí strach a nebezpečí, čemuž také lépe odpovídá překlad tohoto slova. Samotný název je totiž odvozen z latinského slova *terrere*. V přesném znění se jedná o přídavná jména strašný či hrozný. Slovu terorismus byl připisován zpočátku anglický původ. Tento pojem se ale ve společnosti začal užívat poprvé prostřednictvím francouzského jazyka. Postupem času se toto slovo zcela zařadilo do většiny slovníků a začalo se hojně používat. Je využíváno jak ve správné spojitosti, tak i v nevhodné souvislosti. Pokaždé se ale jedná o jednání za hranicí zákona.

Důležité však je, abychom dokázali odlišit slovo terorismus a teror, protože se nejedná o synonyma. K formulaci termínu „*teror*“ přispěla ve velké míře Velká francouzská revoluce (dále jen „VFR“), při které došlo roku 1793 k přijetí zákonného opatření ohledně teroru, a v jeho důsledku docházelo k popravám většiny odpůrců téže revoluce. Pojem teror se po zmiňované VFR mohutně šířil po celé Evropě, přes Rusko až do Indie.

Prostředkem terorismu je už zmiňovaný teror, který může být užíván jak jednotlivci, tak skupinou lidí k odstrašení, tak i k likvidaci protivníků. Současně také vyvíjí velký tlak na psychiku, o což se vždy útočící skupina či osoba snaží. Tento záměr nejvíce vystihuje Mark Juergensmeyer ve své knize *Teror v myslí boží – globální vzestup náboženského násilí*, kde tvrdí, že: „*Terorismus bez vyděšených svědků, to by bylo jen nesmyslné představení bez diváků.*“. Hlavní záměr tohoto protiprávního jednání také shrnuje jedno staré čínské přísloví „*Zabij jednoho a postrašíš deset tisíc.*“. Řekl bych, že toto přísloví plně vystihuje účel teroristických útoků, kterými je mimo jiné právě vyvolání strachu ve společnosti.

Stručně řečeno se tedy jedná o plánované použití násilí nebo hrozby násilím, které je zaměřeno na nezúčastněné osoby s cílem vyvolat strach ve společnosti, kterým jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Jde o vrcholný projev extremismu, kterým se označuje jednání, ideologie či skupinu mimo hlavní proud společnosti, a je mu připisováno porušení základních etických, právních a jiných společenských standardů. (URL₅)

5.3 Historie terorismu

Již v dávných časech lidská populace používala složky násilí, které mnohdy vyústěly ve vzájemný konflikt. Dalo by se tedy říci, že terorismus probíhá v návaznosti na již zmíněnou násilnou evoluci. Jednoduše jde o současný název, který si prošel různými etapami. Jsou navíc již definovány jednotlivé vlny, které na sebe navazují a navzájem se propojují. Nemůžeme určit přesnou délku trvání, ale každá vlna trvala okolo 40let. Dnešní společnost můžeme zařadit do druhé poloviny čtvrté vlny.

Rozdělení terorismu podle vývojových etap.

1. Anarchistická vlna – 80. léta 19. století až 20. léta 20. století.
2. Protikoloniální vlna – 20. léta až 60. léta 20. století.
3. Vlna nové (nacionalistické) levice – 60. léta až 80. léta 20. století.
4. Náboženská vlna – 80. léta až do současnosti.

(Nekola, 2017)

5.4 Terorismus v ČR

Ačkoli se ČR nachází v samém středu Evropy a někdy je považována i za střed světa, není však středem terorismu. Můžeme ale jenom věřit a doufat, že do budoucna se tyto násilné útoky, které jsou konány na občanech státu či významných objektech a přináší s sebou strach ve společnosti, se našemu státu vyhnou. Procento vzniku teroristického útoku na našem území je velice malé, i když v posledních letech v ostatních státech, které jsou považovány za ohrožené terorismem, nepatrně stoupá. I přes tuto skutečnost se dá naše republika považovat z hlediska teroristických projevů za klidnou.

„Za hlavní cíle možného útoku v ČR se pokládají především objekty v našem hlavním městě, i když nelze vyloučit i jiné lokality, například vlakové spoje, velké železniční uzly a koridory.“

(Vilášek, Fus, 2012)

Náš stát je považován za jeden z mála, který by mohl být ohrožen, vyskytují se u nás ale možná potencionální místa, kde by mohl nastat teroristický útok. Jde například o Letiště Václava Havla, pražské metro, zastupitelské úřady, obchodní a nákupní střediska, sportovní a společenská centra, autobusové či vlakové nádraží, kulturní památky, přehrady, nebo také jaderné či tepelné elektrárny. Na našem území už k pár případům, které nesou známky potencionálního charakteru terorismu, došlo. Jednalo se však většinou o trestné činy. V následující tabulce jsou přehledně vypsány ty, které se staly mezi lety 1990-2002.

Tabulka č. 1: Trestné činy se znaky terorismu na území ČR 1990-2002

Datum	Místo	Forma útoku	Popis	Mrtví
Říjen 1994	Plzeň	?	Došlo k výbuchu v plzeňské zahradní kolonii.	1
Květen 1995	Zlínko	Exploze v automobilu	Majitel zlínské firmy ROMIKO Miroslav Kovařík zemřel při explozi svého auta.	1
Říjen 1995	Mělnicko	Pumový útok	Výbuch auta vedoucí benzínové stanice.	0
Říjen 1996	Praha	Exploze granátu	Exploze granátu ve směnárně v Kaprově ulici v centru Prahy.	0
Leden 1997	Olomouc	Výbuch bomby	Exploze nálože tritolu před olomouckým soudem. První útok proti justiční budově v ČR.	0
Únor 1997	Olomoucko	Exploze granátu	Výbuch vojenského granátu pod automobily olomouckých podnikatelů.	0
Duben 1997	Praha	Výbuch neznámé trhavin	Výbuch neznámé trhavin u peruánského velvyslanectví v Praze. Den před výbuchem se na budově a protějších domech objevily nápisy namířené proti peruánské vládě a prezidentovi.	0
Květen 1997	Praha Smíchov	Nástražný výbušný systém	Exploze nástražného výbušného systému, který byl umístěn v odpadkovém koši před sportovním areálem, těžké zranění ženy (49).	0
Květen 1997	Jeseník	Sebevražda s použitím semtexu	Duševně nemocný muž spáchal sebevraždu za použití semtexu ve vestibulu sanatoria Priessnitz (zranil 15 osob).	1
1998	?	Výhrůzka	Policie odhalila vyděrače, který vydíral potravinářské firmy pod pohrůzkou, že otráví jejich výrobky.	0
Únor 1999	Přerov	Výbuch bomby	Výbuch před muzeem, nalezeny novinové útržky odmítající explozi muzea.	neued.
Březen 1999	Praha	Výhrůzka	Na adresu MF DNES byl doručen anonymní dopis, v němž pisatel hrozil útokem na protest proti vstupu ČR do NATO, proti rozhlasovému vysílání rádia Svobodná Evropa na Blízký východ a připravám ke vstupu ČR DO EU.	0
Březen 1999	Praha	Výbuch bomby	Odpálena bomba v pražské nemocnici na Vysočanech.	neued.
Listopad 1999	Přerov	Výbuch bomby	Výbuch v blízkosti kanceláře Konfederace politických vězňů, nalezeny novinové útržky odmítající činnost této organizace.	neued.

Zdroj: Vilášek, Fus, 2012

6. Měkké cíle

Měkké cíle jsou v problematice terorismu důležitou oblastí, která by měla být zmíněna. Jedná se o označení míst s vysokou koncentrací osob a nízkou úrovní zabezpečení proti násilným útokům.

Rozdělení měkkých cílů:

- školská zařízení, menzy, koleje, knihovny,
- církevní památky a místa určená k uctívání,
- nákupní centra a tržiště,
- průvody a demonstrace,
- kluby, bary, diskotéky, hotely, restaurace,
- parky, náměstí, muzea, galerie,
- sportovní haly a stadióny,
- významné dopravní uzly, letištní terminály, autobusová a vlaková nádraží,
- nemocnice a polikliniky.

6.1 Bezpečnostní diagnostika měkkých cílů

Pro volbu vhodných bezpečnostních opatření je nejučelnější posuzovat každý potencionální cíl individuálně se zohledněním jeho funkce, ale hlavně bezpečnostních faktorů, které mají vliv na dvě zásadní kritéria: atraktivitu cíle z pohledu útočnicka a reálné možnosti jeho zabezpečení.

Za tyto faktory se považuje:

- otevřenost pro veřejnost,
- bezpečnostní personál,
- množství a koncentrace osob,
- přítomnost médií,
- přítomnost policie,
- symboličnost cíle. (URL₈)

6.2 Bezpečnostní prvky a jejich využití

Bezpečnostní prvky měkkých cílů můžeme rozdělit do tří základních kategorií. Těmi jsou:

- fyzická bezpečnost (bezpečnostní pracovníci, ostatní personál),
- prvky elektrické signalizace (vstupní systémy, kamerový systém, poplachové zabezpečovací a tísňové systémy, pulty centralizované ochrany atd.),
- mechanické prvky (vstupy, vjezdy, umělá oplocení, dveře, okna, mříže atd.).

Z pohledu zabezpečení měkkých cílů je zásadní tyto prvky vhodně kombinovat. Zejména elektronické prvky vyžadují při svém využití schopnou obsluhu, která je obeznámena a vyškolená na práci s těmito přístroji a ví jak reagovat při nečekaných situacích, které mohou nastat. Proto při výběru bezpečnostních prvků není důležitá jeho kvalita (nejnovější model či verze bezpečnostního zařízení), ale jeho účelnost a vazba na ostatní prvky systému.

Opakem měkkých cílů jsou cíle tvrdé. Zde se jedná o objekty, které jsou dobře chráněné a střežené před případným protiprávním jednáním, které může nést znaky terorismu. Můžeme mezi ně zařadit státní objekty, vojenské objekty, objekty dalších bezpečnostních složek, ale i některé dobře chráněné či střežené nestátní či komerční objekty.

7. Stupně ohrožení terorismem a jeho vyhlášení

Jsou stanoveny čtyři stupně ohrožení terorismem. První z nich je však stupeň základní (tzv. nulový), který nemá na rozdíl od ostatních žádné grafické znázornění a není samostatně vyhlášen. Jako zvýšené stupně terorismu se tedy označují ostatní tři, které jsou pro lepší a jasnější informovanost a identifikaci graficky rozlišeny. Rozdělení je pomocí tří barevných trojúhelníků, které jsou černě ohraničené.

7.1 Stupně ohrožení terorismem

Základní stav - nulový stupeň

Jedná se o stav, ve kterém není definována žádná konkrétní či obecná hrozba v podobě teroristického útoku na území ČR. Vzhledem k obecné situaci ve světě je tento stav vnímán jako zcela ideální. V současné době je považován za těžko dosažitelný z důvodu nulového rizika ohrožení terorismem, které nikde neexistuje. Ve vztahu k veřejnosti nejsou vyžadována žádná doporučení nebo varování. Jinak tomu není ani u bezpečnostních složek, které nemusí přijímat žádná opatření.

První stupeň

Tento stupeň, který je znázorněn pomocí žlutého trojúhelníku, upozorňuje na existenci možného ohrožení terorismem, které vyplývá ze situace v zahraničí nebo z mezinárodních aktivit ČR. Není však známa konkrétní hrozba. V důsledku tohoto stavu je třeba dbát obecné všímavosti. Za této situace platí některá vytipovaná bezpečnostní opatření.

Obrázek č. 4 - první stupeň ohrožení terorismem

Zdroj: vlastní práce

Druhý stupeň

Oranžový trojúhelník, který graficky znázorňuje tento stupeň, upozorňuje na existenci zvýšení pravděpodobnosti ohrožení terorismem. Bližší okolnosti ani přesnější načasování, kdy by hrozba mohla dané území zasáhnout nelze předpovědět. Vyhláší se v návaznosti na předchozí události a na informace o hrozbě projevů terorismu.

Obrázek č. 5 - druhý stupeň ohrožení terorismem

Zdroj: vlastní práce

Poslední stupeň je graficky znázorněn pomocí červeného trojúhelníku. Za této situace musí být zvýšený stupeň bdělosti a pohotovosti. Teroristický útok je s vysokou pravděpodobností očekáván, nebo už také mohl proběhnout. Je třeba přijmout opatření k zamezení pokračování či opakování útoku a v tomto důsledku minimalizovat následné škody.

Obrázek č. 6 - třetí stupeň ohrožení terorismem

Zdroj: vlastní práce

7.2 Vyhlášení stupňů ohrožení terorismem

„Vyhlášení jednotlivých stupňů ohrožení terorismem provádí vláda České republiky na návrh ministra vnitra, který vychází z návrhu Společné zpravodajské skupiny. V případě nebezpečí z prodlení provede vyhlášení zvýšeného stupně ohrožení terorismem ministr vnitra na návrh Společné zpravodajské skupiny. Vláda následně na nejbližší schůzi takto zvýšený stupeň ohrožení terorismem potvrdí nebo jeho vyhlášení zruší. Stejným způsobem je prováděno snižování vyhlášených stupňů ohrožení terorismem. Návrh Společné zpravodajské skupiny vychází ze společného vyhodnocení hrozeb jejími členy.“ (URL₁₁)

8. ČR v boji proti terorismu

Terorismus je fenomén, který může otrávit kterýmkoli státem na světě, včetně ČR. Útoky nebo pokusy o útoky, ke kterým dochází, proto musí být pro náš stát varováním.

Prvořadou organizací na našem území, která je připravena jak na řešení mimořádných událostí (dále jen „MU“), tak krizových situací spojených s organizovaným zločinem a terorismem, je Policie ČR. Ta se při vytváření svých krajských zásahových jednotek a Útvaru rychlého nasazení (URNA) opírala o §39 a §42 zákona číslo 283/1991 Sb., o Policii ČR. V novém zákoně je to §56 a §59 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR.

8.1 Národní akční plán boje ČR proti terorismu

Národní akční plán boje ČR proti terorismu zahrnuje aktuální vývoj situace v problematice terorismu jak v naší zemi, tak i ve světě. Je základním dokumentem, který vláda v závislosti na vývoji v oblasti boje proti terorismu průběžně aktualizuje. Tento dokument navazuje na dřívější materiály, které byly v rámci ČR zpracovány již v době před událostí z 11. září 2001. Zprvu se tyto dokumenty aktualizovaly každým rokem. Od roku 2005 se však

vyhodnocující a dále upravují po dvou letech. K vypracování tohoto plánu se ČR zavázala přijetím závěrečné Deklarace Evropské konference dne 20. října 2001.

9. Motivy terorismu

Samotnému teroristickému činu předchází jeho motiv. Mohou mít individuální či skupinový charakter. Mohou mezi ně patřit motivy: ekonomické, sociální, rasové, etnické, národnostní, politické, náboženské, nebo také ekologické.

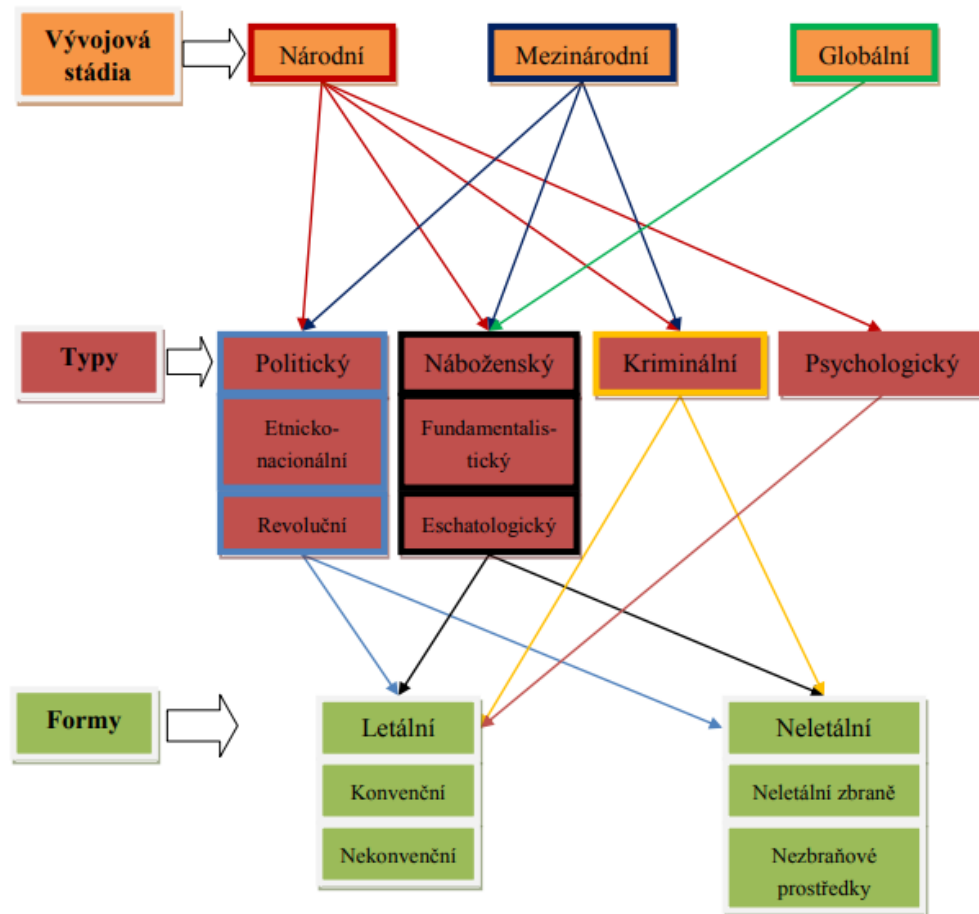
Zde uvedu a rozeberu jen některé z nich.

- Ekonomický motiv – je převážně spojován s organizovaným zločinem. Spočívá zejména v obchodu s drogami a nelegálním obchodování se zbraněmi. Tento druh terorismu disponuje velkým finančním zázemím získaným právě z těchto obchodů.
- Sociální motiv - je zapříčiněn nízkým sociálním standardem chudých zemí, oproti bohatým a více vyspělým zemím. Chudoba a hladomor mohou motivovat jak ke kriminalitě v menším měřítku, ale také naopak k závažným trestným činům.
- Rasový motiv - vyznačuje se násilím, které může páchat jak dominantní, tak i minoritní rasa.
- Politický motiv – tento motiv je nejčastější.
- Náboženský motiv – v posledních letech došlo k jeho enormnímu nárůstu, který ve velké míře zapříčiňuje islámský fundamentalismus.
- Ekologický motiv – za těmito motivy často stojí zájmy nadnárodních energetických a průmyslových společností. Jejich cílem je realizovat hospodářskou politiku v daném státě podle svých představ. Tyto zájmy však nemají s ekologií vůbec nic společného.

10. Typologie terorismu

Určit přesně typologii terorismu je složité jako definice tohoto slova v předchozí kapitole. Pro svou teorii se nejvíce přikláním k rozdělení podle Tomáše Králíka, který shrnul svoje zkoumání do jednoduchého schématu, o který se budu opírat v následujících rozborech. Následující obrázek z jeho bakalářské práce nám dále poslouží pro lepší přehled.

Obrázek č. 7 - možná typologie terorismu

Zdroj: Králik, 2011

10.1 Vývojová stádia terorismu

Z tohoto hlediska můžeme rozdělit terorismus do tří základních skupin. Těmi jsou:

- národní terorismus,
- mezinárodní terorismus,
- globální terorismus.

Jde o rozdělení, které je založeno na historickém vývoji terorismu a působení teroristických skupin na daném území, a představuje hlavní a výchozí must, od kterého se dále odvíjejí možné typy a formy terorismu.

Jak již z názvu vyplývá, **národním** terorismem rozumíme činnost, jejíž působnost nepřekračuje hranice státu. Ve kterém státu je tedy teroristický útok plánován, tam je také

uskutečněn. Na rozdíl od mezinárodního terorismu, kde jeho působení a útoky směřují přes státní hranice a páchají škody na cílech v jiných státech. Poslední skupinou a tou nejvíce diskutovanou je terorismus na globální úrovni, který se nejvíce zasadil o svou pozornost 11. září 2001. Od této události nepochybně patří mezi největší ohrožení bezpečnosti státu.

K dosažení cílů při **mezinárodním** charakteru terorismu přispělo několik faktorů. Jeden z nejdůležitějších je velký rozmach letecké dopravy, při kterém může docházet k únosům několika desítek lidí na palubě najednou. Tento způsob může být využíván také jako nástroj pro vydírání jednotlivých států a k dosahování svých cílů. Neméně důležitý faktor je také obrovský mediální rozsah. Nejvíce se na tom podílí masivní televizní pokrytí, které je v moderním světě dobře zpracované. Prostřednictvím sdělovacích prostředků, jako je například televize, může být šířen pocit strachu, který může mnohým nahánět např. záznamem teroristických útoků a dalších činů, způsobený jiným občanům. Skutečnost, že média mohou ovlivňovat myšlení společnosti, potvrzuje výrok zpěváka Jima Morrisona, který tvrdí: „*Kdo ovládá média, ovládá mysl.*“. (URL₁₂)

Je nutné také podotknout, že **globálním** terorismem neutichne terorismus na mezinárodní ani národní úrovni, protože se navzájem propojují a ovlivňují sebe sama. Naopak se někdy může jednat o návaznou vlnu, kdy odstartováním jedné části dojde k mnohem horšímu pokračování.

10.2 Typy terorismu

Nejvíce rozšířeným typem je **náboženský** terorismus. Je považován za velkou hrozbu 21. století. Tento typ se rozděluje na dvě základní části, fundamentalistický terorismus a eschatologický terorismus.

Fundamentalistický terorismus je definován jako náboženský extremismus, který usiluje o prosazení své víry do státních struktur.

Eschatologický terorismus zahrnuje sekty, které zastávají ten názor, že dnešní svět je špatný a měl by být zničen.

Politický terorismus se vyznačuje tím, že fyzický účinek násilí je až druhořadý. Prvořadý cíl je prostřednictvím psychického efektu působit na okruh lidí a dosahovat tak tím na své určené politické cíle, nebo aspoň určitých změn v něm. Tento typ lze dále rozdělit na etnicko-nacionální a revoluční.

Hlavním důvodem etnicko-nacionálního terorismu je získání vlastního státu. V tomto důsledku může také docházet k velké vlně emigraci ze státu ven.

Revoluční terorismus se nejvíce vyznačuje tím, že občané státu jsou nespokojeni s nastoleným politickým režimem, který se u nich vyskytuje. Jejich hlavním cílem je tedy tento režim svrhnout, nebo je zde varianta celkového rozkladu státu. Proto jsou jejich terčem vysoce postavení státní představitelé, vládní instituce apod.

Kriminální terorismus nejvíce charakterizuje to, že obsahuje prvky organizovaného zločinu. Jejich cílem tedy není propagovat jejich postoje, nebo ideologii, ale v co největší míře realizovat kriminální činnost.

Dalším a posledním typem je **psychologický** terorismus. Členům tohoto páčání zcela stačí, když vyvolají co největší pozornost a hrůzu ve společnosti, která jim zpětně přináší cílené uspokojení.

10.3 Formy terorismu

Formy terorismu rozdělujeme na dvě základní skupiny.

- Letální formy terorismu.
- Neletální formy terorismu.

Pod první z nich tzv. **letální formu terorismu** spadá konvenční a nekonvenční terorismus, respektive konvenční a nekonvenční zbraně.

Konvenční terorismus můžeme pokládat za klasický typ terorismu, který převládá dosud. Jedná se o typickou formu terorismu za přítomnosti prostředků, jakými jsou výbušniny, střelné zbraně, sečné či bodné zbraně, nebo také hořlaviny. Jeho metodami jsou bombové útoky, sabotáže, atentáty, únosy a další.

Obrázek č. 8 - bombový útok v Iráku 14. srpna 2007

Zdroj: <https://www.reader.gr/news/diethni/11-nekroi-se-epithesi-toy-islamikoy-kratoys-se-agora-tis-vagdatis>

Druhou částí je nekonvenční terorismus. Ten již z názvu napovídá, že se jedná o netypické prostředky ničení. Jeho primární účinky, pokud sem neřadíme ZHN, nejsou nijak extrémně kritické na rozdíl od následků sekundárních, které jsou katastrofální.

Druhou formou jsou tzv. **neletální formy terorismu**, pod které spadají neletální zbraně a nezbraňové prostředky. Jejich primárním cílem je vyřazení protivníka bez přímého poškození života či okolního prostředí na určitou dobu mimo hru. Mezi tyto zbraně řadíme: optické zbraně, akustické zbraně, vysokofrekvenční zbraně, zbraně s elektromagnetickým impulzem, biologické zbraně nasazované především na neživou sílu, nebo také chemické zbraně, které jsou schopné vyřadit například bojovou techniku protivníka. Nezbraňovými prostředky je míněn např. dopravní prostředek, který je často využíván jako nosič výbušnin.

11. Kyberterorismus

Jak již bylo zmíněno, terorismus není pro ČR aktuálně největší bezpečnostní hrozbou. V současnosti je státní bezpečnost zaměřena hlavně na organizovaný zločin a korupci. Další velké ohrožení státu nese název kyberterorismus, který skrývá obrovské nebezpečí v podobě ohrožení počítačových sítí.

Bez internetu a internetového připojení si moderní svět lze snad těžko představit. Jedná se o běžnou každodenní činnost, která ve velké míře zasahuje do životů jejich uživatelů. Tím,

jak hojně se používá a vyskytuje, vzniká obrovský prostor pro nové hrozby. Závislostí společnosti právě na připojení nabývají tyto hrozby na aktuálnosti a závažnosti. Vzhledem k velkému pokroku v oblasti technologie se právě kyberterorismus stal velmi nebezpečným pro celou společnost. Hlavním cílem tohoto páčání je nezákonné proniknutí do počítačových sítí, vojenských a bezpečnostních databází, operačních programů nebo také datových schránek, kde se dále pokouší ukrást nebo zlikvidovat jejich obsah.

11.1 Definice kyberterorismu

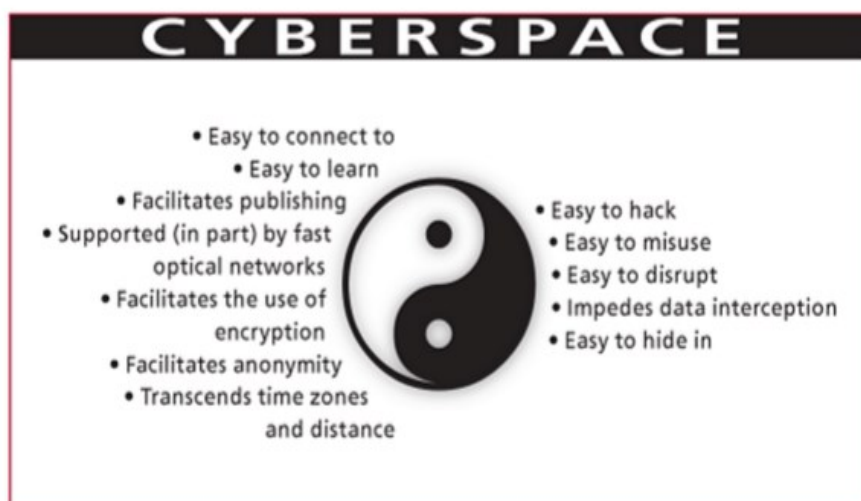
Vyskytuje se více druhů definic tohoto pojmu. Nejvíce se však přikláním k té, kterou formulovalo NATO (2008). Ta například definuje kyberterorismus jako: „*a cyber-attack using or exploiting computer or communication networks to cause sufficient destruction or disruption to generate fear or to intimidate a society into an ideological goal.*“ (URL₁₀)

V překladu se jedná o kybernetický útok, který využívá či zneužívá počítačů nebo komunikačních sítí k tomu, aby způsobil narušení a destrukci, vytvořil strach a zastrašil společnost pro dosažení ideologických cílů.

11.2 Kyberprostor

Současná obrovská závislost na moderních technologiích, jejichž prostřednictvím je dnes řízeno prakticky všechno, dává potencionálním teroristům úplně nové možnosti. Oblast, kde se tento druh terorismu páchá, se nazývá kyberprostor.

Obrázek č. 9 - Yin a Yang kyberprostoru

Zdroj: Baldiho, Gelbsteina a Kurbaliji, 2003

Zpravidla platí, že čím je společnost vyspělejší, tím je kyberprostor zranitelnější. Útok na tuto infrastrukturu může být způsoben skupinou, nebo dokonce jednotlivcem. Obrovskou výhodou pro útočníka je jeho anonymita. Tento útok, který je skoro nemožné předvídat, není tak rozsáhlý jako klasický způsob terorismu. Lze ho považovat za globální hrozbu, která má velký potenciál se rozvíjet. Rozvoji nahrává jeho malá finanční potřeba. Na páčání kyberterorismu se užívá elektronické připojení. Útok je veden prostřednictvím programů speciálně vytvořených pro tento účel. I když tento druh terorismu není tak početný a vyskytující se, množí se byť jen náznaky útoků na sítě, které mohou mít obrovské dopad na společnost. Páčání tohoto typu může poškodit energetiku, dopravu, zásobování, zdravotnictví, nebo také průmyslová centra.

12. Superterorismus

Jako u terorismu, tak i u tohoto pojmu nevíme jeho přesnou definici, která by byla stanovena a ujednocena. Jedná se pouze o označení pro jakýsi novodobý terorismus nebo podobu teroristického jednání. Tento pojem však není jediný, který se svou podobností v názvu vyskytuje. V médiích se můžeme například setkat s pojmy ultraterorismus, hyperterorismus nebo megaterorismus, které jsou stejně jako superterorismus synonymy právě pro nové trendy násilného jednání. Ani pro jeden z těchto pojmů však není stanovena jednotná definice. Z odborných studií ale můžeme vytušit, že se jedná o podobné kampaně jako dosavadní terorismus, které překračují dosavadní protiprávní jednání teroristických skupin. Může se např. jednat o prostředky, kterými teroristé útočí, ale především o počet obětí, který je pro celou klasifikaci násilných akcí zcela stěžejní.

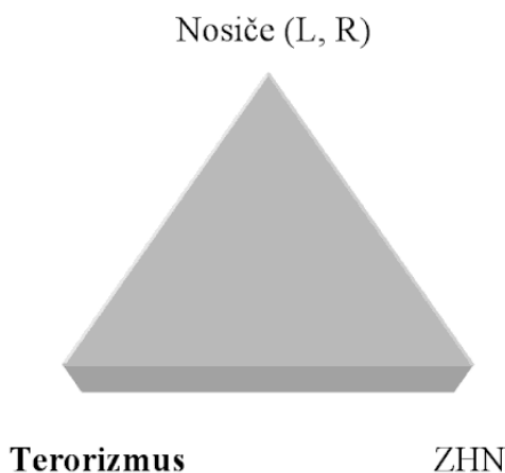
Slovo superterorismus se nejvíce pojí s použitím zbraní hromadného ničení. Většina států světa disponují právě těmito zbraněmi, tak i nosiči, kterými se právě tyto zbraně šíří, proto se tato otázka objevuje v mezinárodní bezpečnostní politice čím dál častěji. Při naplnění této hrozby není známo, jak velké území zasáhne a ani kolik bude mít potenciálních obětí.

12.1 Trojúhelník hrozeb

Můžeme říci, že po skončení období studené války zažíváme poměrně klidné časy z hlediska bezpečnosti státu. Jistou hrozbou bylo a je použití zbraní hromadného ničení, zejména v podobě jaderných zbraní. Mnoho států v dnešní době těmito zbraněmi disponuje a jsou připraveny je v případě potřeby použít. Největší hrozbou dnešního světa je ale terorismus a s ním spojené činy. Terorismus je obecně globální bezpečnostní hrozba dnešního světa

a máme s ním co do činění stále více a více. Teroristé jednoznačně usilují o získání zbraní hromadného ničení, a to pro nás představuje veliké nebezpečí. V případě získání těchto zbraní budou usilovat o získání prostředků k přepravě na vytyčený cíl. Těmito prostředky mohou být letadla nebo rakety. Právě touto problematikou se zabývá i NATO a náš bývalý velvyslanec při NATO Štefan Fülle, který referoval v listopadu 2007 studentům Vysoké školy mezinárodních a veřejných vztahů o tom, že v souvislosti s tímto problémem řešilo NATO v době narůstajících teroristických hrozeb i mimo jiné tzv. trojúhelník hrozeb, který je znázorněn na obrázku č.10.

Obrázek č. 10 - trojúhelník hrozeb

Zdroj: Antušák, Vilášek, 2016

Svět už nelze považovat za zcela bezpečný, jako tomu bylo kdysi, protože se ve společnosti vyskytuje nový fenomén bezpečnostní hrozby a tím je terorismus. Současným cílem teroristů je primárně získat přístup ke zbraním hromadného ničení, které by mohli následně použít. K použití však budou potřebovat nosiče těchto zbraní, kterými jsou letadla a rakety. Všechny tři strany tohoto trojúhelníku proto spolu souvisejí.

Málokdo si připustí, že by mohl být v nebezpečí. Když se ale člověk do toho nebezpečí dostane, může být už někdy pozdě. Erich Maria Remarque napsal, že: „*Když je člověk v nebezpečí, jeho smysly nabudou na ostráživosti.*“ (URL₂)

Děje se tomu v důsledku pocitu strachu. Na tuto větu bych rád navázal dalším citátem, který pronesl anglický obchodník Daniel Defoe, který řekl, že: „*The fear of danger is a thousand times greater than the danger alone.*“ V překladu jde o to, že strach z nebezpečí je tisíckrát větší, než nebezpečí samo. Proto bych se nad těmito citáty na chvíli zastavil. (URL₄)

Žádné místo na světě se nedá pokládat za zcela bezpečné. Pro spoustu lidí slovo bezpečí neznámá skoro nic, ale pro některé může znamenat až příliš mnoho. Otázka bezpečnosti se v dnešním světě stává důležitější než kdy před tím. V osmdesátých letech minulého století se svět dal stále považovat za relativně bezpečný, kdy terorismus nebyl považován za hrozbu, nýbrž se o něm spíše hovořilo jako o riziku. Pohled na tuto problematiku se začal měnit až ke konci tisíciletí. Množily se náznaky teroristických útoků i teroristické útoky samy. Na úkor terorismu umíraly desítky lidí, přibývaly stovky zraněných a o škodách na majetku a materiálních škodách ani nemluvě. Výrazných změn také zaznamenaly metody a zbraně, které teroristé využívali. Přesněji řečeno se jednalo o posun od konvenčních (klasických) zbraní terorismu ke zbraním či metodám nekonvenčním. Nekonvenční terorismus byl relativně nový a neznámý pojem. Patřili do něho mimo jiné také ZHN.

12.2 Zbraně hromadného ničení

Pojmem ZHN označujeme takové zbraně, které jsou používány k masovým ztrátám na lidských životech a ke způsobení velkých škod na materiálních hodnotách. Vyznačují se mimořádným smrtícím či destrukčním účinkem způsobeným třeba jenom jedním zásahem. Nejdůležitějším faktorem těchto zbraní je při jejich používání co nejvíce oslabit soupeře. Tímto rozumíme oslabení materiální i psychické stránky. Největším rozdílem oproti konvenčním zbraním je jejich rozsah potencionálních škod. Sekundárním faktorem, který je ale také velice důležitý při použití těchto zbraní, je schopnost plnit odstrašující funkci. Největší světové mocnosti v současné době mají takový arzenál těchto zbraní, že by byly schopny, při jeho použití, zničit veškerý život na Zemi.

Nejznámější událostí použity ZHN bylo v závěru druhé světové války, kdy byly svrženy atomové pumy na japonská města Hirošima a Nagasaki. To bylo zároveň také poslední použití jaderných zbraní.

12.2.1 Jaderné zbraně

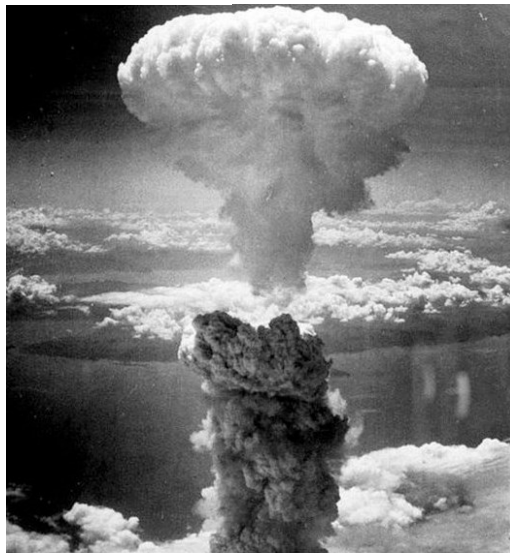
Jaderné zbraně jsou mnohdy označovány jako hlavní a základní druh zbraní hromadného ničení. Jsou založeny na využívání energie uvolněné okamžitě po štěpné, nebo jiné slučovací reakci. Můžeme je rozdělit na atomové a termionukleární. Její hlavní účinky jsou:

- tlaková vlna,
- světelné a tepelné záření,
- ionizující záření,
- elektromagnetický impuls.

Výše uvedené účinky se odvíjí od typu a velikosti jaderné zbraně a v neposlední řadě od povětrnostních podmínek na daném místě výbuchu. K dopravě na cíl je možno využívat více možností. Mezi ty nejefektivnější patří dělostřelecké granáty, letecké pumy nebo řízené střely.

Jedním z účinků atomové bomby je takzvaný atomový hřib, viz obrázek č. 11.

Obrázek č. 11 - atomový hřib

Zdroj:<http://www.dejepis.com/ucebnice/posledni-faze-valky-1945/>

12.2.2 Chemické zbraně

Nejdůležitějšími částmi chemických zbraní jsou bojové chemické látky. Jsou to chemické prvky, sloučeniny či směsi, které při zasažení lidského organismu i v malé koncentraci mohou tento organismus poškodit, nebo dokonce může dojít i ke smrti jedince. Tyto látky se mohou rozdělovat podle mnoha kritérií např. na zneschopňující a usmrcující. Další velmi časté rozdělení těchto zbraní je podle jejich fyziologického účinku.

- Zpuchýřující.
- Nervově-paralytické.
- Dráždivé.
- Všeobecně jedovaté.
- Dusivé.
- Psychoaktivní.

12.2.3 Biologické zbraně

Tyto zbraně se vyznačují úmyslným použitím mikroorganismů nebo toxinů, jejichž použitím dojde k vyvolání onemocnění nebo úmrtí u lidí, zvířat, nebo také rostlin. Živé choroboplodné mikroorganismy jsou schopné vyvolat masové infekční onemocnění, nebo otravu.

Mezi charakteristické vlastnosti patří:

- působení pouze na živou sílu,
- vysoká efektivita působení,
- existence časového období latence mezi okamžikem napadení a projevy onemocnění,
- možnost utajeného použití,
- vysoký psychologický efekt v případě úspěšného použití,
- možnost ohrožení vlastních vojsk či obyvatel.

(Kroupa, Říha, 2006)

Oproti nebezpečným chemickým látkám je zasažení pomocí biologických látek charakterizováno podstatně delší dobou latence (inkubace), která uplyne mezi vstupem těchto látek do těla a projevením, nebo vypuknutím onemocnění. Jedná se tedy o dlouhodobější záležitost, což může v následné léčbě minimalizovat šanci na odstranění ohniska nemoci.

Typy zárodků můžeme rozdělit na:

- bakteriální,
- rickettsiální,
- virové infekce.

Opatřením, které můžeme použít jako obranu proti vstupu těchto látek do těla, je dokonalá ochrana a izolace osoby. Nejlepší ochrana však je ta, že se osoba s těmito látkami do styku vůbec nedostane. Pokud tato situace však nastane a osoba je zasažena, následuje diagnostika, izolace a následná léčba. Tyto osoby by měly být pro svou škodlivost a nebezpečí nakažení jiných umístěny do karantény.

Protože existuje velké množství těchto prostředků, uvedu jen některé z nich.

- Antrax.
- Variola.
- Mor.

- Cholera.
- Břišní tyfus.
- Otrava Botulotoxinem.

Ke zvětšení pravděpodobnosti účinku těchto látek přispívá také jejich původ. Právě exotičnost nákazy vede k vysoké pravděpodobnosti nákazy v oblastech, kde obyvatelstvo není připravené na toto onemocnění, protože si nebylo schopno vybudovat imunitu proti ní.

13. Kritická infrastruktura

13.1 Úvod do problematiky kritické infrastruktury

Živelní pohromy, havárie a jiné škodlivé události, ať už ve světě nebo v ČR se vyskytují v hojném počtu. Ještě ve 20. století neexistovaly v ČR žádné zákony, které by napomáhaly řešit výše zmíněnou problematiku.

Teprve od roku 2000 nabývá platnost krizový zákon (zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení) a je to první krok k budování integrovaného záchranného systému, který je v dnešní době schopný řešit veškeré typy mimořádných událostí. Bezpečnostní rada státu projednala v roce 2001 dokument s názvem „*Informace ke zpracování definice a stanovení základních funkcí státu za krizových situací.*“. Dokument obsahuje definice základních funkcí státu, které je nutné dodržovat při krizových situacích. Po teroristickém útoku ze dne 11. září v roce 2001 se otázkami ochrany konkrétních skupin potenciálních cílů, jejichž narušení či zničení by mělo vážné následky, začal zabývat Výbor pro civilní nouzové plánování. V roce 2011 byl zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, novelizován.

„Již od dávných dob si svět uvědomuje, že všechny země jsou oslabené a zranitelné při ohrožení svých primárních ekonomických, politických a společenských standardů. Díky zkušenostem získaným během první a druhé světové války začala být v mnoha státech prováděna opatření, která zajišťovala funkčnost specifických zařízení, technologií a infrastruktur a byly vytvářeny sklady důležitých komodit, které byly považovány za důležité z hlediska obrany, funkce a schopnosti armády i společnosti.“

(Vilášek, Fus, 2012)

Nejednalo se však jenom o válku, která se ukázala jako možné ohrožení KI. Tuto oblast, jak se v budoucnu státy přesvědčily, dokázaly ohrozit velké přírodní pohromy, technologické, nebo průmyslové havárie, ale také teroristické útoky.

13.2 Definice kritické infrastruktury

Tento pojem definuje prvek KI nebo také systém prvků, narušení, jehož funkce by měly velký dopad na:

- bezpečnost státu,
- zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva,
- zdraví osob,
- ekonomiku státu.

Název KI není po celém světě stejný. Ve Spojených státech amerických se používá pro tuto obsahově stejnou problematiku označení *základní funkce státu*.

13.3 Evropská kritická infrastruktura

Jedná se o takovou infrastrukturu na území ČR, jejíž případná narušení by měla závažný dopad i na další členský stát Evropské unie (dále jen „EU“).

13.4 Prvek kritické infrastruktury

Jde o stavby, zařízení, prostředky nebo jinou infrastrukturu, které jsou určeny podle kritérií:

- průřezových,
- odvětvových.

„Průřezová kritéria je soubor hledisek pro posuzování závažnosti vlivu narušení funkce KI s mezními hodnotami (rozsah ztrát na životě, zdraví osob, ekonomiky...)“.

(Antušák, Vilášek 2016)

Průřezová kritéria pro určení prvku kritické infrastruktury (dále jen „PKI“).

- Hledisko obětí. Úmrtí větší než 250 osob nebo větší než 2500 osob s následnou hospitalizací po dobu delší než 24 hodin.
- Hledisko ekonomického dopadu. Mezní hodnota hospodářské ztráty státu je větší než 0,5% hrubého domácího produktu.
- Hledisko dopadu na veřejnost. Rozsáhlé omezení poskytování nezbytných služeb každodenního života převyšuje 125 000 postižených osob.

Odvětvojími kritérii rozumíme technické, nebo provozní hodnoty, které slouží k určování PKI v devíti odvětvích. Jsou součástí přílohy Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení PKI, která byla novelizována Nařízením vlády č. 315/2014 Sb.

Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení PKI uvádí devět odvětvových kritérií:

- energetika,
- vodní hospodářství,
- potravinářství a zemědělství,
- zdravotnictví,
- doprava,
- komunikační a informační systémy,
- finanční trh a měna,
- nouzové služby,
- veřejná správa.

13.5 Určování prvku kritické infrastruktury

Pro určení PKI musí být splněny základní náležitosti. Těmi jsou:

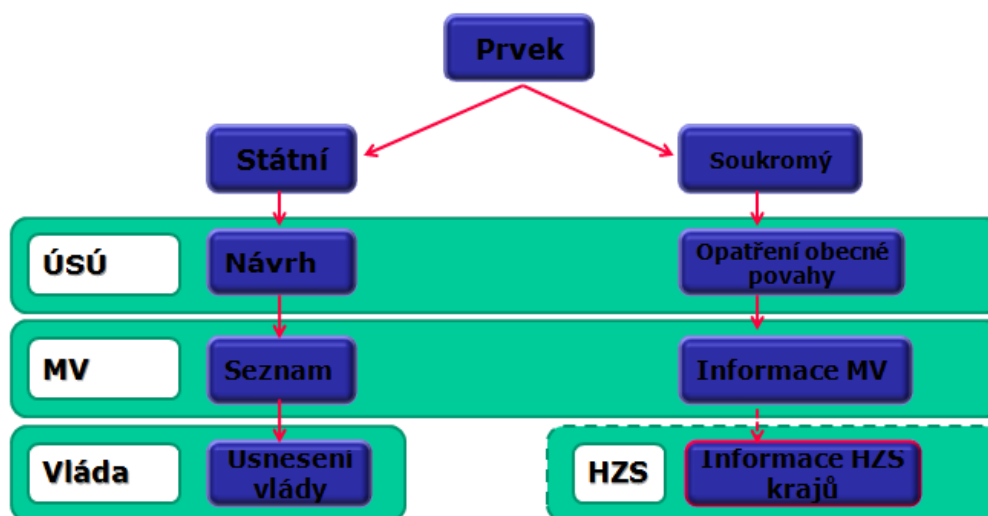
- naplnění definice IK a PKI,
- aplikace průřezových a odvětvových kritérií (alespoň 1 z průřezových + odvětvová kritéria podle charakteru).

Pro určování PKI existují 2 odlišné postupy.

- Prvky, jejichž provozovatelem je organizační složka státu (státní).
- Prvky, jejichž provozovatelem není organizační složka státu (soukromé).

Následující obrázek stručně charakterizuje postup určování PKI.

Obrázek č. 12 - postup určování prvků kritické infrastruktury

Zdroj: Vilášek prezentace přednášky o KI

13.6 Subjekt kritické infrastruktury

Jedná se o provozovatele PKI. Jde-li o provozovatele prvku evropské kritické infrastruktury (dále jen „EKI“), považuje se za subjekt EKI.

Mezi hlavní povinnosti subjektu kritické infrastruktury (dále jen „SKI“), které jsou stanoveny krizovým zákonem, patří:

- vypracovat plán krizové připravenosti SKI,
- určit styčného bezpečnostního zaměstnance,
- oznamovat informace, které by mohly mít vliv na určení PKI,
- umožnit vykonání kontroly.

13.6.1 Plán krizové připravenosti subjektu kritické infrastruktury

Je plánovacím dokumentem SKI a nástrojem k zajištění připravenosti SKI na krizové situace, které mohou ohrozit funkci PKI.

Účelem plánu krizové připravenosti SKI je podle TLP spol. s r.o. (2018) zejména:

- identifikovat možné zdroje rizik,
- analyzovat možná ohrožení a jejich dopad na funkci PKI,
- popsat a zhodnotit stávající bezpečnostní opatření na ochranu KI, včetně návrhu na jejich doplnění, optimalizaci a stanovení priorit v této oblasti,
- stanovit scénáře a postupy pro řešení mimořádných událostí a krizových situací k ochraně funkce PKI. (URL₉)

13.7 Styčný bezpečnostní zaměstnanec

Osoba, která je určena SKI, poskytuje právě za SKI součinnost při plnění úkolů podle krizového zákona. Může jím být osoba odborně způsobilá, která dosáhla vysokoškolského vzdělání v akreditovaném studijním programu v oblasti zajištění bezpečnosti ČR, ochrany obyvatelstva nebo krizového řízení. V neposlední řadě to také může být osoba, která má v jedné z těchto oblastí 3 roky praxe.

13.8 Vývoj kritické infrastruktury

ČR se problematikou KI začala zaobírat na přelomu 20. a 21. století. Díky členství v Severoatlantické alianci byla ČR připravena převzít systém základních funkcí státu (synonymum názvu KI). Po vstupu do EU byl americký systém zavržen a EU přiměla ČR použít označení KI.

Pojem KI je relativně mladý pojem v legislativě ČR. Teprve až v lednu 2011, kdy došlo k implementaci směrnice Rady EU č. 2008/114/ES, o určování a označování evropských kritických infrastruktur a o posouzení potřeby zvýšit jejich ochranu ze dne 1. ledna 2008, do novely zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon), se setkáme v české legislativě s označením KI. Ačkoliv je KI v české legislativě až od roku 2011, ČR se touto problematikou zaobírá již od roku 2004 a to po vstupu do EU. V rámci procesu vytváření jednotného přístupu států EU vyžadovala po ČR označení KI, což byl první krok ve výše zmíněném procesu. Vydání směrnice Rady EU č. 2008/114/ES, o určování a označování evropských kritických infrastruktur a o posouzení potřeby zvýšit jejich ochranu, přináší stanovení transpozice členských států v určitém termínu (ČR do 12. ledna 2011).

13.9 Kritická infrastruktura v současnosti

Aktuální stav KI vychází ze změn krizového zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení. K těmto změnám došlo po přijetí zákona č. 430/2010 Sb., který zahrnuje do české legislativy

směrnici Rady EU 2008/114/ES, o určování a označování evropských kritických infrastruktur a o posouzení potřeby zvýšit jejich ochranu, a mění tak zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení. Novelizovaný zákon nabyl platnosti 1. ledna 2011.

Důvody novelizace krizového zákona:

- výše uvedená implementace směrnice Rady EU č. 2008/114/ES,
- řešení problematiky KI na národní úrovni,
- úprava nejasných vztahů a kompetencí v rámci krajské a obecní úrovně,
- zapracování práv a povinností obcí s rozšířenou působností,
- realizace úkolů vyplývajících ze schválených usnesení vlády ČR.

Novelizovaný krizový zákon přináší pro oblast KI:

- vymezení nových pojmů,
- vymezení nových působností a úkolů orgánům státu krizového řízení,
- upřesnění postupu pro určování prvků KI na národní a evropské úrovni,
- vymezení povinností subjektů KI.

13.10 Ochrana kritické infrastruktury

Tato opatření jsou zaměřená na snížení rizika narušení funkce PKI. Velkým pokrokem v bezpečnosti na našem území bylo přijetí krizového zákona z roku 2000, který znamenal počátek Integrovaného záchranného systému na našem území, který se mimo jiné problematikou KI zabývá.

„Problémem kritické infrastruktury je především její rozsáhlost, kvůli které je nemožné chránit ji v celé její šíři. Logickým krokem ČR i jiných států (neboť ani ty nedokáží zabezpečit KI jako celek) je tedy ochrana prvků, uzlových bodů, jejichž zhroucením nebo vyřazením z činnosti by mohlo dojít k největší újmě.“

(Vilášek, Fus, 2012)

Zásadním zlomem v oblasti ochrany KI před dalšími možnými útoky bylo již několikrát zmiňované 11.zář 2001 v USA. Prostřednictvím tohoto incidentu si společnost uvědomila zranitelnost jednotlivých systémů a objektů.

14. Závěr

Cílem práce byl popis podstaty, historie a typologie terorismu jako potenciální ohrožení KI v ČR.

Na základě výše uvedených cílů se dospělo k závěru, že problematika terorismu je velice obsáhlá. Navíc názory a definice různých odborníků či zainteresovaných osob v této oblasti se mnohdy rozcházejí. Je nutné zmínit, že jako vše na tomto světě, tak i terorismus prošel svým vývojem. Z počátku byly oběti jen konkrétní lidé, kteří byli většinou státními představiteli či mediálně známými osobami. Postupně došlo ke změně cílů z konkrétních osob na nezúčastněné civilisty. Dokonce i metody, kterými páchají teroristé své činy, se postupem času měnily. Kromě tradičních teroristických metod, jako je vydírání, braní a zadržování rukojmí, únosů, atentátů, se ve společnosti vyskytly také bombové útoky, únosy letadel či sebevraždy uprostřed davu lidí.

Vývoj se ubíral takovým směrem, že pro současné teroristy není důležitá jen mediální sledovanost, která šíří strach, ale také potenciální počet obětí teroristického činu. Terorismus je možné považovat za velmi obávanou bezpečnostní hrozbu znamenající pro dnešní svět velké nebezpečí. Jeho velkou výhodou je jeho nepředvídatelnost. Jelikož nemá žádnou stabilní a pevnou základnu, může se vyskytovat kdekoli na světě. Proto je velice těžké odhadnout jeho budoucí cíl. Terorismus byl, je a nadále bude součástí lidské kultury, dokud se společnost nezřekne protiprávního násilí, které používá při prosazování svých cílů. V závěru lze také říci, že se v ČR stále vylepšuje a modernizuje vybavení a plány na případné teroristické útoky.

Jak již bylo zmíněno, teroristický útok bohužel nikdy nelze s jistotou předpovědět. Lze ho předvídat a zabezpečit místa, kde je teroristický útok očekáván, ale nikdy nelze zabezpečit všechna místa, zejména ta, kde útok není očekáván.

Problematika KI je obzvláště důležitá, ať už celosvětově, v rámci EU nebo v ČR. Po teroristickém útoku 11. září 2001 se začala řada států touto problematikou zabývat podrobněji a zabezpečovat PKI proti nežádoucím útokům. Terorismus je jednou z největších potenciálních hrozeb pro PKI, neboť jej nelze jednoduše předvídat a může udeřit na citlivá a strategická místa státu.

15. Seznam zdrojů

15.1 Literatura

ANTUŠÁK, Emil a Josef VILÁŠEK. *Základy teorie krizového managementu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3443-2.

ANTUŠÁK, Emil a Zdeněk KOPECKÝ. *Úvod do teorie krizového managementu*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2002. ISBN 80-245-0340-9.

BALDI, Stefan, Eduard Gelbstein, Jovan Kurbalija. 2003. *Hackivism, CyberTerrorism and Cyberwar: The Activities of the Uncivil Society in Cyberspace*. Ženeva: Diplo Foundation

BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus I*. Praha: Police History, 1999. ISBN 80-902670-1-7.

BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus II*. Praha: Police History, 1999. ISBN 80-902670-4-1.

BRZYBOHATÝ, M. *Úvod do problematiky terorismu a antiterorismu*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1995. ISBN 80-85981-13-0.

BRZYBOHATÝ, M. *Terorismus a my*. Praha: Computer Press, 2001. 153-154 s. ISBN 80-7226-584-9

CORTE IBÁÑEZ, Luis de la. *Logika terorismu*. Přeložil Jana NOVOTNÁ. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1724-6.

Encyklopedie světový terorismus. Praha: Svojk, 2001. 536 s. ISBN 80-7237-340-4.

FIALA, Miloš a Josef VILÁŠEK. *Vybrané kapitoly z ochrany obyvatelstva*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1856-2.

JUERGENSEMEYER, M. *Teror v mysli boží: globální vzestup náboženského násilí*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. Politika a náboženství. ISBN 978-80-7325-109-3.

KROUPA, Miroslav a Milan ŘÍHA. *Ochrana obyvatelstva*. Praha: Armex, 2006. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 80-86795-33-0.

LINHART, Petr a Radim ROUDNÝ. *Ochrana obyvatelstva a terorismus*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2009. Distanční opora. ISBN 978-80-7395-165-8.

MOZGA, J., Miloš VÍTEK a František KOVÁŘÍK. *Kritická infrastruktura společnosti*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-299-2.

NEKOLA, D. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2017. ISBN 978-80-906030-8-0.

ŘEHÁK, D., Pavel FOLTIN a Richard STOJAR. *Vybrané aspekty soudobého terorismu*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Agentura vojenských informací a služeb, 2008. ISBN 978-80-7278-443-1.

SOULEIMANOV, E. a Mitchell A. BELFER. *Terorismus: pokus o porozumění*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Sociologické aktuality. ISBN 978-80-7419-038-4.

ŠENOVSKÝ, M., Vilém ADAMEC a Pavel ŠENOVSKÝ. *Ochrana kritické infrastruktury*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-025-8.

VILÁŠEK, Josef a Jan FUS. *Krizové řízení v ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2170-8.

VILÁŠEK, J. *Krizové řízení*. V Praze: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1723-7.

15.2 Elektronické zdroje:

1. URL₁ : <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/terrorism>
2. URL₂ : <https://citaty.net/klicova-slova/bezpeci/>
3. URL₃ : <https://citaty.net/vyhledavani/?h=n%C3%A1zor>
4. URL₄ : <https://citaty.net/vyhledavani/?h=strach>
5. URL₅ : <https://cs.wikipedia.org/wiki/Extremismus>
6. URL₆ : <https://www.bis.cz/clanekb630.html?ArticleID=8>
7. URL₇ : <https://citaty.net/vyhledavani/?h=definice>
8. URL₈ : <http://www.mvcr.cz/clanek/ochrana-mekkych-cilu.aspx>
9. URL₉ : <http://www.tlp-emergency.com/pkpski.html>
10. URL₁₀ : <http://searchsecurity.techtarget.com/definition/cyberterrorism>
11. URL₁₁ : <http://www.mvcr.cz/cthh/clanek/stupne-ohrozeni-terorismem.aspx>
12. URL₁₂ : <https://citaty.net/citaty/270601-jim-morrison-kdo-ovlada-media-ovlada-mysl/>

15.3 Akademické práce:

FRIEDRICHOVÁ, I. *Změna v chápání nových bezpečnostních hrozeb: komparace bezpečnostních strategií OSN, EU A USA*. Praha, 2006. 89 s. Diplomová práce na UK FSV. Vedoucí diplomové práce JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, Ph.D.

HYBŠ, J. *Terorismus jako politický nástroj strachu*. Praha, 2012. 54 s. Bakalářská práce na UK FTVS. Vedoucí bakalářské práce Ing. et Mgr. Miloš Fiala, Ph.D.

KRÁLIK, T. *Problematika terorismu a její souvislosti*. Brno, 2011. 53 s. Bakalářská práce na VUT FCH. Vedoucí bakalářské práce doc. Ing. Jaromír Novák, CSc.

ŘEZNÍČEK, K. *Terorismus v Evropě*. České Budějovice, 2016. 125 s. Diplomová práce na JČU ZSF. Vedoucí diplomové práce Ing. Lenka Brehovská, Ph.D.

VYHNÁLKOVÁ, L. *Boj proti mezinárodnímu terorismu na globální a regionální úrovni: srovnání OSN a EU*. Praha, 2006. 100 s. Diplomová práce na UK FSV. Vedoucí diplomové práce JUDr. PhDr. Tomáš Karásek, Ph.D.

ZAPLETALOVÁ, J. *Bezpečnostní hrozby 21. století v podmínkách Evropské unie*. Uherské Hradiště, 2013. 47 s. Bakalářská práce na UTB FLKR. Vedoucí bakalářské práce Ing. Ján Káčer, Ph.D.

16. Obrázky a tabulky

16.1 Obrázky

Obrázek č. 1- pojmy hrozba a riziko	15
Obrázek č. 2 - průběh působení hrozby.....	16
Obrázek č. 3 - teroristický útok 11. září 2001	21
Obrázek č. 4 - první stupeň ohrožení terorismem	27
Obrázek č. 5 - druhý stupeň ohrožení terorismem	27
Obrázek č. 6 - třetí stupeň ohrožení terorismem	28
Obrázek č. 7 - možná typologie terorismu	30
Obrázek č. 8 - bombový útok v Iráku 14. srpna 2007	33
Obrázek č. 9 - Yin a Yang kyberprostoru	34
Obrázek č. 10 - trojúhelník hrozeb	36
Obrázek č. 11 - atomový hřib.....	38
Obrázek č. 12 - postup určování prvků kritické infrastruktury	43

16.2 Tabulky

Tabulka č. 1: Trestné činy se znaky terorismu na území ČR 1990-2002.....	24
--	----